

TIEDÄ JA TOIMI

Ikärajojen noudattaminen on yhteinen asia

Alkoholi, tupakka ja rahapelit ovat K-18 -tuotteita

Miksi ei alaikäisille?

Alkoholin käyttö, tupakointi ja rahapeliä pelaaminen voivat aiheuttaa psyykkisiä, fyysisiä, sosiaalisia ja taloudellisia haittoja sekä riippuvuutta. Nuoruus on psyykkisen ja fyysisen kehityksen kannalta tärkeää aikaa: nuorten päätöksenteko- ja arviointikyky ei ole vielä kehittynyt aikuisten tasolle ja nuoret kokevat hormonaalisia muutoksia sekä voimakkaita tunne-elämän heilahteluja. Samalla suuri tarve sosiaaliselle hyväksynnälle lisää riskinottoa. Lisäksi nuorten vielä kehittyvät aivot ovat aikuisten aivoja herkemmiä riippuvuutta aiheuttavien tuotteiden vaikutuksille. Päihteidenkäyttö ja pelaaminen altistavat riippuvuuksille ja voivat vaarantaa nuoren kehityksen.

Laissa säädettyillä ikärajoilla pyritään turvaamaan lasten ja nuorten terve kehitys ja ehkäisemään haittoja. Ikärajojen noudattaminen ja niiden valvonta ovat osa yhteisöllistä vastuullisuutta. Rajoitusten toivotaan edistävän sellaista kulttuuria, jossa lasten ja nuorten elinpiiriä suojellaan kaikkien ikärajavalvottavien tuotteiden haitallisilta vaikutuksilta. Tämä vaatii ajantasaista tietoa, aktiivisuutta ja yhteistyötä viranomaisilta, vanhemmilta ja muilta aikuisilta.

Mitä laki sanoo ja kuka sitä valvoo?

Alkoholijuomien myyminen ja välittäminen alle 18-vuotiaille on kielletty. Mietoa alkoholijuomaa (1,2–22 %) voidaan myydä 18 vuotta täyttäneelle ja väkevämpää alkoholijuomaa 20 vuotta täyttäneelle. Alkoholijuomia ei saa myydä, jos voidaan olettaa luvattonta luovuttamista tai välittämistä. Vähittäismyyntin ja anniskelun lupahallinto sekä alueellinen mainonnan valvonta kuuluu aluehallintovirastoille. Koko maan laajuisen alkoholi-mainonnan valvonnasta vastaa Valvira. Alkoholipitoisten aineiden vähittäismyyntiä ja anniskelupaikkojen yleistä järjestystä valvoo poliisi. Poliisi voi myös ottaa alaikäiseltä alkoholijuomat pois ja hävittää ne. Alaikäinen voi saada luvattomasta hallussapidosta rikesakon.

Tupakkatuotteiden myynti ja välittäminen alle 18-vuotiaille on kielletty. Alle 18-vuotiaat eivät saa tuoda tupakkatuotteita maahan tai pitää niitä hallussa. Hallussapitoa ei ole kriminalisoitu, eli siitä ei voi saada rangaistusta. Alaikäistä saa pyytää luovuttamaan tupakkatuotteensa, mutta niitä ei voi ottaa pois ilman hänen suostumustaan. Tupakkatuotteiden käyttö on kielletty monissa alaikäisten kasvuympäristöissä, kuten päiväkodeissa, peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo kunta valtakunnal-

Virallinen valvonta ja vastuut

Alkoholi

www.avi.fi - >
Peruspalvelut ja oikeusturva
www.poliisi.fi
www.valvira.fi - > Alkoholi

Tupakka

www.valvira.fi - > Tupakka

Rahapelit

www.poliisihallitus.fi - >
Arpajais- ja rahankeräys-
valvonta

Digitaaliset pelit

www.meku.fi - > ikärajat.fi

Keskeiset lait

Alkoholilaki (1143/1994)
Tupakkalaki (693/1976)
Arpajaislaki (1047/2001)
Kuvaohjelmalaki (710/2011)

lisen tupakkalain valvontaohjelman mukaisesti. Kunnan alueella tupakkalain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin, yleensä ympäristöterveydenhuollon valvonnasta vastaava viranomainen.

Rahapelaaminen (esimerkiksi raaputusarvat, toto, urheiluvetoonlyönti, rahapeliautomaatit, nettipokeri) on kielletty alle 18-vuotiailta. Ikäraja-valvonta kuuluu rahapeliyhtiöiden lisäksi pelejä myyvien asiamiesten ja raha-automaattien käyttöä varten tilan luovuttaneiden, kuten elintarvike-liikkeiden tehtäviin. Rahapelien toimeenpanon ja mainonnan valvonnasta vastaa Poliisihallitus.

Digitaalisilla peleillä (konsoli- ja tietokonepeleillä) on useampia ikärajoja. K-18 ikäraja on ehdoton. Ikärajalla 3 merkityt pelit on sallittu kaiken ikäisille. Ikärajoilla 7, 12 ja 16 merkityt pelejä ei saa myydä, lainata tai vuokrata ikärajaa nuoremmalle. Julkisissa esityksissä, esimerkiksi pelitapahtumissa ja nuorisotiloissa pelattavina olevissa peleissä, voidaan K-18 -pelejä lukuun ottamatta joustaa kolme vuotta silloin, kun lapsi on pelitilannetta aktiivisesti ohjaavan aikuisen seurassa. Digitaalisten pelien myynnin ja välittämisen valvonnasta vastaa Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus.

Mitä voimme yhdessä tehdä?

Ensisijainen vastuu ikärajojen noudattamisesta ja nuorten suojaamisesta kuuluu aina vanhemmille ja huoltajille. Ikärajatuotteisiin nuoria houkuttavat uteliaisuus, jännityksen haku, sosiaalinen paine ja vertaisten hyväksynnän tarve. Aikuisten tehtävänä on pysyä lujana se lyhyt aika, kun houkutus kiellettyjen tuotteiden kokeiluun ja käyttöön on suurin.

Ikärajatuotteiden käytöstä ja ikärajoista kannattaa keskustella lapsen kanssa avoimesti. Alaikäisille ei tule ostaa tai antaa alkoholia ja tupakkaa, eikä digitaalisia pelejä, joiden ikärajaan lapsi ei vielä yllä. Lapsen tai hänen kavereidensa tupakan ja päihteiden kokeiluja tai käyttöä eikä rahapelaamista pidä hyväksyä. Mahdollisiin kokeiluihin tai käyttöön voivat viitata muutokset lapsen ajan- tai rahankäytössä, käyttäytymisessä, kaveripiirissä ja koulumenestyksessä. Vanhempien kannattaa huomioida myös oman esimerkkinsä vaikutus lasten asenteisiin ja käyttäytymiseen - se aliarvioidaan usein. Keskustelu ja yhteistyö lapsen kaveripiirin vanhempien sekä koulun ja harrastustoiminnan kasvattajien kanssa tukee vanhempien omaa kasvatustyötä ja edistää yhteisöllistä vastuullisuutta.

Ikärajatuotteita myyvien tahojen vastuuseen kuuluu omavalvonnasta huolehtiminen, nuorelta vaikuttavan henkilön iän tarkistaminen ostotilanteessa ja tuotteiden välittämiseen puuttuminen. Paikallisten alkoholihaittojen ehkäisyyn kehitetty **Pakka-toimintamalli** sopii kaikkien ikärajojen yhteisölliseen noudattamiseen, valvontaan ja haittojen ehkäisyyn. Mallin avulla julkinen sääätely, vastuulliset markkinat, ehkäisevän päihdetyön toimijat, media sekä kansalaiset yhdistävät voimansa. Näin voidaan samalla sekä estää ikärajatuotteiden myyminen ja välittäminen alaikäisille että edistää vastuullista elinkeinotoimintaa ja minimoida haittoja.

Lisää tietoa

Valtakunnallinen alkoholiohjelma

www.thl.fi/alkoholiohjelma

Tietoa päihdetyötä tekeville

www.thl.fi/neuvoa-antavat

Tupakkatietoa

www.thl.fi/tupakka

Tietoa pelaamisesta

www.thl.fi/pelihaitat

www.thl.fi/pelihaitat - >
Nuoret pelissä

Päihteisiin liittyvää tietoutta

www.paihdelinkki.fi

Pakka-toimintamalli

www.thl.fi/neuvoa-antavat - >
Päihdepolitiikka - >
Paikallinen päihdepolitiikka

Julkaisija

Tupakka-, päihde- ja rahapelihaitat -yksikkö

Tämä esite on tulostettavissa osoitteesta www.julkari.fi, haku esitteen nimellä "Ikärajojen noudattaminen on yhteinen asia"

